

A NEMEK EGYÜTTES NEVELÉSE.

Írta: VARSÁNYI GÉZA.

Kétségtelen, hogy a nagy szociális kérdés részletei közül egyike a legérdekesebbeknek a koedukáció problémája. S talán épen ennek köszönheti, hogy olyan sokan: gyakorlati és elméleti pedagógusok, pszichológusok, társadalomtudósok, sőt – pedig nem is kis mértékben – a szülők, a nagy laikus tömeg is egyaránt foglalkoznak vele. Vannak nagyon sokan, akik az együttes nevelést nem tekintik egyébnek, mint a nőmozgalom által felszínre vetett, terjesztett követelésnek, vagy hangzatos és mulandó jelszónak.

Kétségtelen és természetes, hogy azok, akik a nő egyenjogúsításáért küzdenek, az együttes nevelésben is eszközt látnak és tudnak céljaik megvalósítására. A feministák két főszempontból tartják szükségesnek a koedukációt. Az első közelfekvő, hogy úgy mondjam praktikus cél, mert ilyen módon mindazok az iskolák, melyek eddig csak a férfiakat képesítették bizonyos állások betöltésére, tehát a férfinem kiváltságát alkották, a nők előtt is megnyílnak. Ezt azonban talán úgy is meg lehetne oldani, hogy ugyanolyan kvalitású iskolákat nyitnának a nők számára, mint amilyenek napjainkban még csak a férfiaknak nyújtanak ismereteket. Ezért vezérli a nőmozgalom résztvevőit egy másik, mélyebben ható morális cél a küzdelemre, hogy együtt nevelődjék a fiú, leány. Egy-más mellett, egymást megismerve, szakítson a fiú – a jövő nemzedék férfija – azzal a konvencionális hiperudvariassággal, amely szerint a nővel szemben elnézőnek kell lennie, mert az – szegény (?) – nem bírja az erős férfi munkáját. És ezen az alapon eljutni egy olyan korba, ahol az igazi, észszerű, természettudományosán megalapozott erkölcs merész ütésekkel porba sújtja a mai álerkölcshazug bálványsozbrát.

Nem tekintve azonban a speciális feminista szempontokat, a természetes fejlődés is arra tanít bennünket, hogy a nemek együttes nevelése természet-szerű és szükséges.

A család, a társadalmi szervezet alapja, együtt neveli a lányokat, fiúkat. Ha az iskolának az a feladata, hogy a családi élet folytatása legyen, kell, hogy annak a mintájára szerveztessék. S így egész természetesen jutunk el ahhoz a kíváncsolomhoz, hogy: „Együttes nevelést az iskolában!”

Általánosabb látószögből tekintve, három okot állítanak sorompóba a koedukáció ellenzői: 1. a nő gyengébb szervezetét; 2. szellemi a láb-faválóságát; és 3. azt az erkölcsi veszélyt, mellyel a nemek együttes nevelése járna. (Herzfelder.)

A koedukáció mellett szóló érvek megismertetésére a legalkalmasabb mód az lesz, ha a fent elsorolt ellenvetésekre iparkodom választ adni.

1. A nő gyöngébb szervezete.

Azt mondják tehát, hogy a leány szervezete sokkal gyöngébb, semhogy ugyanannyit tudna dolgozni, mint fiú kortársa. Számtalan példa igazolja ez álláspont tarthatatlanságát. Nézzük meg a leányiskolák tanítási anyagát az elemi iskoláktól kezdve – ahol még csak meg sem

nevezik a fiúk és leányok külön iskoláját – a tanítónő-képzők, leánygimnáziumok anyagán át az egyetemig, s azt látjuk, hogy ha különbség van is a két nem számára előírt anyag között, az csak lényegtelen, árnyalati. Vagy ha lényeges, úgy a két különböző anyag egymással teljesen ekvivalens. Tehát megdől az érv. Ha a nő gyöngye (1) szervezete elbírná ugyanazt a munkát a különválasztott iskolában, miért ne bírná el a közös iskolában? Mert az csak nyilvánvaló, hogy ugyanazon munka elvégzésére egyenlő erő szükséges.

De számtalan tapasztalat is bizonyítja ezt. Egy angol vegyes iskola vezetője (C. E. Rice-Hampstead) mondja: Való igaz, hogy minden leánynál a testi fejlődés, egészség, testi-lelki ellenállóképesség tetemes javulását vehetjük észre.*

Az amerikai Egyesült-Államok iskoláinak legnagyobb része (70%) közös. Itt kellene tehát a legjobban mutatkozni a nagy szellemi munka, a tanulás egészségi hátrányainak, mert hiszen itt állandóan lépést kell tartaniok a leányoknak – állítólag különb szellemi képességekkel megáldott – férfiu (fiú) kollégáikkal. S íme, mi az eredmény? Az amerikai Collegek úgyszólván valamennyiében pontos és lelkiismeretes orvosi felügyelet van, s így világos képet nyerhetünk a tanulók egészségi állapotáról. Általában konstatálták ezek az orvosok, hogy a leányok szervezeti egészsége a tanulás ideje alatt fejlődött. S ámbátor az évről-évre gyarapodó tanulási anyag mind nagyobb terheket ró rájuk, sokkal egészségesebbek az intézet elhagyása alkalmával, mint mikor oda beléptek.

Azt az érdekes megfigyelést tették továbbá, hogy a betegségokozta mulasztás sokkal kevesebb volt a leányoknál, mint a fiúknál.

Ugyancsak érdekes és tanulságos az a megállapítás, hogy azoknak a – jobbmódú – leányoknak, kik idejüket az ú. n. társasági élet semmittevésével töltik, sokkal törekenyebb a szervezetük, sokkal gyöngébb az egészségük, mint szellemi munkát végző leánytársaiknak. Különösen idegbántalmakban szenvednek a „társaság” leányai jobban emezeknél.

Föl lehet hozni ez ellen, hogy az amerikai college-nevelés nem hasonlítható össze a mi iskoláink belső életével. Igaz, hogy ott a szabad természetben való élet, a sport stb. nagyban hozzájárulnak az egészség fenntartásához, sőt megszerzéséhez. De hát ebből nem az következik, hogy ha a mi iskoláink nem megfelelőek, hát ne eresszük be a leányokat, mert ilyen körülmények között nem bírják a munkát. Hanem tegyük egészségesebb berendezésűvé iskoláinkat. Ennek a fiúk is meg fognak örülni.

2. A szellemi alábbvalóság.

A második alapvető ellenérv szintén nem ér többet. Képtelenség ma arról beszélni, hogy a nő szellemi képességei alacsonyabbak, mint a férfiéi. Antropológusok az agy súlyára nézve méréseket eszközöltek s nem egyszer volt alkalmuk nagyobb súlyú női aggyal találkozni. De az átlagban is parányi különbség mutatkozott a férfi és női agy között.

De különben is, ha a férfi és női nem intelligenciáját igazságosan akarjuk összehasonlítani, kell, hogy ugyanazon föltételek mellett hagyjuk őket fejlődni, s természeti hajlandóságaiknak megfelelően egyenlő kultúrában, egyenlő kiképzésben kell őket részesítenünk. Amíg nem adtuk meg mindkét nemnek az egyenlő fejlődési lehetőségeket, – s ez a legújabb időkig úgyszólván mindenütt hiányzott – addig senki sem bizonyíthatja komolyan a női lélek sokat emlegetett inferioritását.

A fiúk és leányok közötti pszichikai különbségek korántsem olyan jelentőségteljesek, hogy az együttes nevelést megakadályozhatnák. Az egyenlőtlenség mellett annyi közös vonása van a lelki fejlődésnek, hogy ezt alapvetőnek és irányadónak kell tekintenünk. A pszichikai funkciók, képzetalkotás, érzés, akarat egyazon módon működnek mindkettőnél, bár lehetséges, hogy az egyiknél nagyobb az intenzitás, mint a másiknál.

Ezek a kvalitásbeli különbségek azonban az egyes nemeken belül is megjelölhetők, anélkül, hogy valaha valaki arra gondolt volna, hogy emiatt szét kelljen őket választani.

A legjobban bizonyít azonban itt is a tapasztalat. F. B u i s s o n, az Enseignements primaires főigazgatója, aki mint a francia kormány megbízottja a chicagói világiállítást alkalmából az amerikai oktatásügyet tanulmányozta, beszámolójában – a többi között – a következőképpen nyilatkozik: „Százszor meg százszor hallottam amerikai tanároktól emlegetni, hogy képtelenség a legcsekélyebb intellektuális különbséget is észrevenni a különböző nemű tanulók közt. A logikus gondolkodást épügy lehet fejleszteni a leányoknál, mint a képzelő erőt a fiúknál. Föltéve, hogy az illető tanító úgy az egyikkel, mint a másikkal behatóan foglalkozzék”.

Ludwig Fulda, ismertnevű német író, amerikai tapasztalatairól írván, a koedukáció kérdését is érinti. „Hozzáértők biztosítottak róla, – írja – hogy a leányok sokkal jobb tanulók, mint a fiúk; talán csak ott, ahol önálló stúdiumról van szó, ahol nem annyira a gyors felfogóképesség és megtartás, hanem inkább az eredeti produktivitás jó számításba, talán itt nyer előnyt a férfi fiatalság a női előtt. A középsőfokon tehát teljesen méltónak tekintheti magát a leány fiúkollégáival. Sőt bizony nagyon gyakran különb náluk.”

A mindenfelől összegyűjtött adatai H. Herzfeldernek, valamint a Német Nőegyesületek Szövetségének*, szintén oda nyilatkoznak, hogy a leányok mindenütt bírják az anyagot, nem kell azt a kedvükért leszállítani, sőt a sokat emlegetett (s nagybüszkén csak férfineműektől megérthető” nek mondott) matematikában is sokszor tútesznek a fiúkon.

A koedukációs iskolákban, továbbá a családi életben szerzett tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a tényleges vagy látszólagos ellentétek fiúk és leányok között nem hogy kiéleződnenek, hanem inkább természetszerűleg vonzódat, kiegyenlítődet, kiegészítést teremtenek és frissítőleg hatnak

H. Herzfelder: Die gemeinsame Erziehung der Geschlechter. – A már jelzett „Begleitschrift”.

* Közölve a B, D, Frauenvereine Begleitschrift-jében, 11. l.

egymásra. S így egymást nevelési és tanítási szempontból helyesen befolyásolják.

De megdől az ellenkező érv akkor is, ha elismerjük a szellemi különbséget fiúk és leányok között. Íme, mit mond a már említett C. E. Rice, aki évtizedek óta vezetője egy vegyes iskolának. „A leányok jelenléte sokkal érdekesebbé teszi a tanítást. Fiúk és leányok szellemileg különbözők és az együttes nevelés teret enged ennek a különbözőségnek, nem hogy nivellálná azokat. Sokat nyer az osztály azáltal, ha tagjai nem sablonszerűen egyformák. A fiúk és leányok jelenléte ugyanabban az osztályban a tanítási tárgy sokoldalú megbeszélésére vezet. A felfogás különbözősége növeli az érdeklődést, teret enged minden tanuló egészséges individualitásának és az ítélőképességet megfelelő módon gyakorolja, hogy különböző nézőpontokból tudjon ítéletet mondani.” *

3. Az erkölcsi veszély.

De nézzünk szembe az ellenség legsúlyosabb érvével: az erkölcsi veszélyeztetéssel. Mindenekelőtt állapítsuk meg, hogy azoknál, akik az erkölcsöt féltik a koedukációtól, igen nagy szerepet játszik az előítélet.

Pedig éppen ellenkezőleg áll a dolog. Az iskolában való állandó együttlét mérsékli a szexuális feszültséget. A közös szellemi munka, a közös törekvések, a közös „drukk” fölkelti a bajtársi öntudatot és leszállítja a különbség érzetét. Fiúk és leányok, akik napról-napra, óráról-óra hallják egymást felelni szóval vagy a táblánál, többé nem a romantikus vágyódás és a misztikus túlbecsülés tárgyai egymásra nézve. (Münsterberg.)

Sőt éppen a mesterséges szétválasztás biztatgatja őket arra, hogy a titkot fölfedni iparkodjanak. Tény, hogy a naponta való érintkezés tompítja az ingert, s valami megszokottá szállítja le, úgy hogy ezáltal az erkölcsi veszély inkább eltávolodik, semhogy előtérbe nyomulna.

(Befejezése következik.)